№ 5—6 1883—1898 20 მარტი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მწყემსი

ოფიციალური განყოფილება.

სახელობითი უმაღლესი უქაზი
უწმ. უმართებელესის სინოდისადმი.

I.

წევრს უწმ. სინოდისას, ექსარხოსს საქართველოისას, მთავარ-ეპისკოპოსს ქართლისას და კახეთისას Წლადიმერს — ყოველად უმოწყალესად ვუბრძანებთ მოსკოვისა და კოლომენის მიტროპოლიტად ყოფნას, წმ. სამების სერგიევის ლავრის სამღვდელო არქიმანდრიტად.

II.

მთავარ ეპისკოპოსს Ხოლმსკისა და ᲕარᲨავისას Ჭლავიანეს — ყოველად უმოწყალესად ვუბრძანებთ ქართლისა და კახეთის მთავარ ეპისკოპოსად ყოფნას უწმ. სინოდის წევრის და საქართველოს ექსარხოსის სახელწოდებით.

ნამდვილზე მისის იმპერატორებითის უმაღლესობის საკუთარის Ხელით აწერია:

„ᲜᲘᲙᲝᲚᲝᲖᲘ“

ს.-პეტერᲑურგში,
21 თებერვალს 1898 წ.

ᲣᲛᲐᲦᲚᲔᲡᲘ ᲠᲔᲡᲙᲠᲘᲞᲢᲘᲡᲘ.

I.

მიცემული ყოველად სამღვდელო ვლადიმერის მოსკოვისა და კოლომენის მიტროპოლიტის სახელობაზე.

ყოველად უსამღვდელოესო მოსკოვის მიტროპოლიტო ვლადიმერ.

ღმერთის ენები მიწოდებად, ᲮᲐᲜᲒრძლივი ავადᲛყოფობის შემდეგ, ნეტარ Ხსენებულის მოსკოვის მიტროპოლიტის სერგისა. ჩემს პირველპირ მოვალეობად ვრაცხ პირველ სატახტო ქალაქ მოსკოვის სამღვდელ-მთავრო კათედრაზე მღვდელ-მთავრის აღრჩევას, რომელიც ღირსეულად აღასრულებს ამ დიდ სამსახურს, მე საკეთილოდ დავინახე ჩაგაბაროთ თქვენ მოსკოვის ეპარქიის მართვა-გამგეობა, თქვენი მიტროპოლიტის ᲮარისᲮზე აყენით. საყვარული სამწყსოთა, რომელიც თქვენ დიმსახურეთ სამარის ეპარქიაში და საქართველოს საეᲥსარᲮოსოში, მოᲬᲛᲝᲑს თქვენი მწყემს-მთავრული გულს მოდგენებას საკეთილოდ თქვენდამი რწმენებული სამწყსოისა და მაიმედებს, რომ თქვენ სისრულით გამოიჩენთ მღვდელ-მთავრულ ნიჭთა მოსკოვის ეპარქიის Ბრძნეული მართვა-გამგეობით და დაუცᲮრომელი მᲮრუნველობით, რათა ქრისტიანულად გაანათლოთ სამწყსონი, განამტკიცოთ მათში წმ. სარწმუნოება და ლოცვა საეკლესიო წესდებისა და ღვთის-მსახურების გამᲨვენებისა, ამასთან ვიმედოვნებ, რომ თქვენ განსაკუთრებითი მეცადინეობას იᲮმართ საეკლესიო სკოლების წარსამატებლად და თავს გამოიჩენთ, როგორც გამოცდილი Ხელმძღვანელი სასულიერო სასწავლებლებისა, რომ შესაფერად აღᲬარდოთ და მოამᲖადოთ მწყემსური სამსახურისათვის მოსწავლენი. ეევედრები ყოველად მოწყალე უფალს, რათა შემწედ გეყოსთ თქვენ თქვენს მომავალ მწყემს-მთავრულ მოღვაწეობაში და დაადვირგვინოს თქვენი მოღვაწეობა წარმატებით სასარგებლოდ წმ. ეკკლესიისა და საყვარელი სამშობლოისა.

წარმოვიგᲖᲐᲜი რა თქვენდამი თეთრ Ბარტყუელას და ვაᲑარᲗ რა ჩემს თავს თქვენს ლოცვას, დავშთები თქვენდამი კეთილ მსურველი.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

II

მიეცემული საქართველოს ეკლესიოსის, ყოვლად უსამღვდელეს-ესიოსის შლავიანის, ქართლისა და კახეთის მთავარ-ეპისკოპოსის სახელობაზე.

ყოვლად უსამღვდელოესო საქართველოს ეკლესიოსო, მთავარ ეპისკოპოსო ქართლისა და კახეთისავ ფლავიანე.

საკეთილოდ დავინახე დამენიშნეთ თქვენ საქართველოს ეკლესიოსად უწმიდესის სინოდის წევრის სახელ წოდებით, და მსურს რა აღმოგიჩინოთ თქვენ ნიშანი ჩვენი თქვენდამი განსაკუთრებული ყურადღებისა თქვენ მიერ ჩადენილ სამსახურეო შრომათათვის ჩინეთში, აგრეთვე მრავალ სან�p;ელო და მრავალ სასარგებლო სამსახურისათვის ხოლმო-ეარშავის ეპარქიაში, ყოვლად უმოწყალესად გიბოძებთ თქვენ, ამასთან წარმოგზავნილ ბრილიანტის ჯვარს, ბარტყულზე სატარებლად. იმედი გვაქვს, რომ თქვენ თქვენი ახალი სამსახურის ადგილშიაც გამოიჩენთ თქვენს გულს-მოდგინე მღვდელ-მთავრულ მზრუნველობას, რათა სამწყსომ შეიტკბოს ქრისტეს სარწმუნოების ჭეშმარიტებანი, რათა წარმატებულ იქნენ სასულიერო სასწავლებლები და საეკლესიო სკოლები და დაიცვეთ, საღმთო-საეკლესიო ძველ ნაშთებს საქართველოისას,

ვბარებ რა ჩემს თავს თქვენ ლოცვა-კურთხევას, დავშთები თქვენდამი კეთილ-მსურველი.

ნამდვილზე მათი იმპერატორებითი უდიდებულესობის საკუთარის ხელით აწერია:

«ნიკოლოზი»

ს.-პეტერბურგში,
21 თებერვალს, 1898 წ.

გაანჩინება უწმიდესი სინოდისა 19—31 აგვისტოდან 1891 წ. № 2134 იმ კითხვის შესახებ, თუ ვისზე და რა წესით უნდა იქნენ დამტკიცებულნი უძარავი მამულები, რომელთაც საეკლესიო-სამრევლო სკოლების სასარგებლოთ სწირავენ.

მათი იმპერატორებითი უდიდებულესობის უმაღლესისაბერ, უწმიდესმა უმართებელესმა სინოდმა მოისმინა წარდგენა უწმ. სინოდთან არსებული სამსაწვავლებლო რჩევის თავმჯდომარისა, 28 იანვრიდან 1892 წ. № 157, ამავე რჩევის ყურნალთან ერთად იმ კითხვის შესახებ, თუ ვისზე და რა წესით უნდა დამტკიცდეს უძარავი მამულები, რომელთაც სწირავენ ეპარქიის ერთ რომელიმე ან ყველა საეკლესიო-სამრევლო სკოლების სასარგებლოდ, და ჯერ-ოვანნი გამოკითხვის მოხდენისა, ბრძანეს: სამსაწვავლებლო რჩევის ყურნალიდგან ჩანს, რომ ეპარქიალური სამსაწვავლებლო რჩევის ერთი თავმჯდომარე, რომელსაც შეხვედრია დაბრკოლება განსაზღრული კანონმდებლობის უმეტონებლობისა გამო, თუ ვისზე და ან რა წესით უნდა დამტკიცებულ იქნეს უძარავი მამულები, რომელთაც სწირავენ ეპარქიის ერთი რომელიმე ან ყველა საეკლესიო-სამრევლო სკოლების სასარგებლოდ, მიიქცა უწმიდეს სინოდთან არსებულ სამსაწვავლებო რჩევაში თხოვნით, რომ ხსენებულ დაწესებულებას განემარტებია შემდეგი კითხვები: 1, ვისზე უნდა იქნეს დამტკიცებული უძარავი მამული, შეწირული რომელიმე სკოლის სასარგებლოდ, 2, ვისზე უნდა იქნეს დამტკიცებული უძარავი მამული, შეწირული ეპარქიის ყველა სკოლების სასარგებლოდ და 3, რა წესით უნდა შესრულდეს ასეთი მამულების დამტკიცება. ამ აღძრული კითხვების გარდასაწყვეტად უწ. სინოდთან არსებული სამსაწვავლებლო რჩევას დადგენილი აქვს შემდეგი: 1, უძარავი მამულები, რომელთაც სწირავენ ეპარქიის ერთი რომელიმე საეკლესიო-სამრევლო სკოლის სასარგებლოდ, უნდა დამტკიცებულ იქნენ იმ სამრევლო ეკლესიის სახელმაზე, რომელ სამრევლოშიაც არის საეკლესიო-სამრევლო სკოლა (წეს. სასულ. კონსის. გამ. 1883 წ. მუხ. 14); 2, უძარავი მამულები, რომელთაც სწირავენ მთელი ეპარქიის საეკლესიო-სამრევლო სკოლების სასარგებლოდ,

ანუ ერთი მაზრის, ანუ ეპარქიალური სამსწავლებლო რრეკის და მისი საჰაზრო განყოფილებათა განკარგულებაში და გარეკეკეთი არ არის ნაჩვენები ის სკოლები, რომელთა სასარგებლოდ სწორავენ უძრავ მამულს, ასეთი მამულები დამტკიცებულ უნდა იქმნეს ეპარქიის უფროსის სახელობაზე (ტომი X ნაწ. 1. მუხ. 698, პარ. 5) და გარეკეკეთი უნდა იქნეს ნაჩვენები, რომ ხსენებული მამული ინიშნება საეკლესიო-სამრევლო სკოლების სასარგებლოდ და 3) საქმეების წარ[illegible]ება დ[illegible]შუამავლობა სამსაჯულოებში იმ მამულების დამტკიცების შესახებ, რომელთაც სწორავენ საეკლესიო-სამრევლო სკოლებს, ვალად დადგენება, საზოგადო დადგენილობით, ადგილობით სასულიერო კონსისტორიის, სადაც ეპარქიალური სამოსწავლებლო რრეკმა უნდა წარადგინოს ყველა საპრო საბუთები, რომელნიც საპირონი არიან უძრავი მამულების დასამტკიცებლად. ვსაანით რა, რომ აღძრული კითხვების ასეთი განმარტება ეთანხმება კანონს (მუხ. 698. ტ. X, ნაწ. 1 სამოქ. კანონსა, გამოც. 1887 წ.), რომლის ძალით სასულიერო უწყებაში უძრავი მამულების შეძენა შეუძლიათ ეკლესიებს, მონასტრებს, მღვდელ-მთავრის სასახლეებს და ეპარქიალურ მთავრობათა, უწმიდესი სინოდი ადგენს: ვინაიდგან სინოდს მოსწონს უწმ. სინოდთან არსებული სამოსწავლებელო რრეკის ზემოთ აღნიშნული განმარტებანი აღძრული კითხვების შესახებ, თუ როგორ იქნენ დამტკიცებული უძრაკი მამულები, რომელთაც საეკლესიო-სამრევლო სკოლების სასარგებლოდ სწორავენ, გამოცხადებულ იქნეს, «საეკლესიო უწყებებში» დაბეჭდეთ, სასულიერო უწყების საცნობელად და საპრო შემთხვევაში სახელმძღვანელოდ ეა ამას დაემატოს ისიც, რომ როცა ადგილობითი ეპარქიის უფროსნი შუამდგომლობს, რომ უძრავი მამულები, რომელთაც სწორავენ საეკლესიო-სამრევლო სკოლების სასარგებლოდ, იქნენ მიღებული ტ დამტკიცებულ, შუამავლობასთან ერთად წარდგენელ უნდა იქნენ საბუთებიც, რომელნიც ითხოვებიან მე-X ტომის, ნაწ. 1. სამოქალაქ. კანონისა, გამოც. 1887 ნ. და უწმ. სინოდის მიერ გამოცემული განმარტებით 31 ივლისიდან 1843 წლისა და მასთან დაცული უნდა იქნეს ყველა ის წესები, რომლის დაცვას გვიწერს ზემოთ აღნიშნული კანონი, რომ შესაწირავ მამულზე არ იყოს სარჩერები, დავა და მამულის შეკვრა (запрещеніе). სასულიერო კონსისტორიებმა უნდა იხელმძღვანელონ უმაღლესი სენატის საკასაციო დეპარტამენტების საზოგადო კრებათა დადგენილობით, 14 სექტემბრიდან 1877 წ., რომელიც გამოცხადებულია სასულიერო უწყების საყურადღებოდ «საეკლესიო მახარებელში» 1878 წ. № 26.

რა არის საჭირო, რომ შინაური ანდერძება კანონიერად იქნეს შედგენილნი.

მინსკის ოლქის სამსაჯულოს თავმჯდომარის ამხანაგმა ვ. ლ. ისაჰენკომ 5 სექტემბერს 1890 წ. № 15,868 მოხსენება მიართვა მინსკის და ტუროვის ყოვლად სამღვდელო სიმონს. აი რა იყო ნათქვამი ამ მოხსენებაში:

«ოლქის სამსაჯულოს სამოქალაქო განყოფილებაში ჩემი თავმჯდომარეობის დროს მე ძლიერ ხშირად შემხვედრია ანდერძები, რომელნიც წერაკითხვის უცოდინარ მკვიდრთა თხოვნით შედგენილნი იყვნენ ადგილობითი მღვდელებისაგან, რომელთაც საკმაოდ არ იციან კანონის ის მოთხოვნილებანი, რომელთა დაცვა საჭიროა, რომ ანდერძი კანონიერი იქნეს. ამის გამო მრავალი ანდერძები, რომელნიც სამღვდელოებისაგან არის შესრულებული, დაუმტკიცებელი რჩება და გარდაცვლილებული სურვილი სისრულეშა არ მოდის.

მთელი გუბერნიის მართლ-მადიდებელ მკვიდრთა, რომელთაც წერა-კითხვა არ იციან, უმეტეს შემთხვევაში სხვა გზა არა აქვსთ, გარდა იმისა, რომ ამისთანა შემთხვევაში მიმართონ თავიანთ სულიერ მამებს თხოვნით შეუდგინონ მათ ანდერძი; ამიტომ საჭიროა, რომ სამღვდელოებამ უფრო კარგად შეიგნოს ის წესები და კანონები, რომელნიც საპირონი არიან ანდერძების შედგენის დროს. და ამით სამღვდელოებაც დიდ სარგებლობას მოუტანს წერა-კითხვის უცოდინართა.

ამიტომ მე ვბრძანებ უმორჩილესად ვსთხოვო თქვენს მეუფებას მოახდინოთ განკარგულება, რომ «ეპარქიალურ უწყებებში» დაიბეჭდოს ამისთანაე წარმოდგენილი დარიგებანი, თუ როგორ უნდა შედგეს შინაური ანდერძები».

ოლქის სამსაჯულოს თავმჯდომარის ამ მოხსენებაზე ადგილობითი მღვდელ-მთავარმა დაიწერა შემდეგი რეზოლიუცია: „6 ოქტომბერს № 4218

კანონიტორიაში. ამ მოხსენების პირი და მასთან წარმოდგენილი განმარტებანი გიგზავნის „მინსკის ეპარქიალური უწყებების» რედაქციაში დასაბეჭდად და საჭირო შემთხვევაში მინსკის სამღვდელოების სახელმძღვანელოდ. ასეთი ჩემი განკარგულება მოახსენებს მინსკის ოლქის სამსაჯულოს თავმჯდომარის ამხანაგს ჩემი სახელით და მადლობის გამოცხადებით იმ განმარტებათათვის, თუ როგორ უნდა შეადგინოს სამღვდელოებამ საჭირო შემთხვევაში სასულიერო ანდერძი».

როგორ უნდა დგებოდეს სასულიერო ანდერძები.

1, სასულიერო ანდერძი უნდა იყოს შედგენილი მარტო ერთი პირის სახელობით.

2, ყოველივე სასულიერო ანდერძი უნდა დაიწეროს ქაღალდის მთელ ფურცელზე

3, თუ მოანდერძემ წერა-კითხვა იცის და თავისი ხელით წერს მთელ ანდერძს, რომ ასეთი ანდერძი კანონიერად იქნეს ცნობილი, საჭიროა, რომ თვითონ მანვე მოაწეროს ხელი და სამმა მოწმემ „უსათუოდ წერა-კითხვის მცოდნეთ“.

4, თუ მოწმად სულიერი მამაა მოანდერძისა, მაშინ საკმაოა ორი მოწამემ, მაგრამ მღვდელმა უსათუოდ უნდა დაიწეროს: «სულიერი მამა მოანდერძისა, მღვდელი ამა და ამ ეკკლესიისა, ეს და ეს».

5, თუ თვითონ მოანდერძეს ავადმყოფობისა, ანუ სხვა რაიმე მიზეზისა გამო, მთლად არ შეუძლია ანდერძის დაწერა, და ხელის მოწერა კი შეუძლია, მაშინ გარდა თავისი საკუთარი ხელის მოწერისა და მოწმების იმავე რიცხვის ხელის მოწერისა (ე. ი. სამი ანუ ორისა, თუ ერთად სულიერი მამაა მოანდერძისა), ხელი უნდა მოაწეროს იმან, ვინც დასწერა ანდერძი და განმარტებული უნდა იყოს: ანდერძი ამა და ამ პირის თხოვნით და სიტყვით დავსწერე ანუ გადაეწერე ამა და ამან.

6, თუ მოანდერძეს არ შეუძლია თავისი საკუთარი ხელის მოწერა, მაშინ ანდერძის სინამდვილეზათვის საჭიროა ხელის მოწერა იმის, ვისაც მოანდერძემ მიანდო თავის მაგიერ ხელის მოწერა და განმარტებული უნდა იქნეს, თუ რატომ არ შეეძლო მოანდერძეს ხელის მოწერა—«ამა და ამ პირის უწერილობისა ანუ ავადმყოფობისა გამო»; ბ) გადამწერის—ეს ანდერძი ამა და ამ პირის თხოვნით და სიტყვით და გ) სამი ანუ ორი მოწმისა, [illegible] ზემოთ აღის ნათქვამი.

7, არას შემთხვევაში არ შეიძლება წერა-კითხვის უცოდინარე მოწმის მიღება.

8, არ შეიძლება, რომ ერთმა და იგივე პირმა ანდერძიც გადასწეროს და მოანდერძის მაგიერათაც ხელი მოაწეროს, ანუ მოწმათ იქნეს, აგრეთვე მოანდერძის მაგიერ ხელის მომწერს ნება არა აქვს მოწმეთაც მოაწეროს ხელი. სავალდებულოა, რომ თითოეული აღნიშნული მონაწილე უნდა იქნეს სხვა პირი და უსათუოდ წერა-კითხვის მცოდნე, რომ თავის ხელის მოწერით დაამოწმოს ანდერძის სინამდვილე.

9, ყოველ ანდერძს ძალა ეძლევა მხოლოდ მაშინ, როცა იგი წარდგენდება ოლქის სამსაჯულოში ერთი წლის განმავლობაში მოანდერძის გადაცვალების დღიდგან.

10, ანდერძი წარდგენილ უნდა იქნეს ოლქის სამსაჯულოში თხოვნასთან ერთად, რომელზედაც უნდა ეწეროს ოთხბაბაზიანი მარკა.

11, თხოვნაში ნაჩვენები უნდა იყვეს საცხოვრებელი ადგილი როგორც მისი, ვინც ადგენს ანდერძს, ისე ყველა იმ პირთა, რომელნიც [illegible] აწერენ ანდერძზე, ე. ი. გადამწერის, ხელის [illegible] და მოწმეებისა; ამასთანავე წარდგენილ უნდა იქნეს: მეტრიკული ამოწერილობა მოანდერძის გარდაცვალებაზე (საკმაოა მღვდლის მოწმობაც, რომ მოანდერძე გარდაიცვალა ამა და ამ დროს, თუ მოწმობაზე დასმული იქნება საეკკლესიო ბეჭედი და ოთხბაბაზიანი მარკა).

12, კათოლიკე აღსარების პირთა სასარგებლოდ არ შეიძლება ანდერძით დატოვებულ იქნეს უძრავი მამულები გარეშე ქალაქების და დაბებისა იმაზე მეტი, რისიც მიღება კანონით შეუძლიათ მემკვიდრეთა მიერ აღნიშნულ კანონიერ მემკვიდრებს; ხოლო მოანდერძის გარეშე პირთ კათოლიკის აღსარებისას სრულებით უფლება არა აქვსთ მონაწილეობა მიიღონ უძრავ მამულებში, რომელნიც ქალაქების და დაბების გარეშე მდებარეობენ.

მწყემსი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მე ვარ მწყემსი კეთილი: მწყემსმან კეთილმან სული თვის დაჰსდვის ცხოვართათვის. იოან. 10—11.

ჰპოვე ცხოვარი ჩემი წაწყმედული. ესრეთ იყოს სიხარულ. ცათა შინა, ერთისათვის ცოდველისა. ლუკ. 15—4.

მოვედით ჩემდა ყოველნნი მაშრომელნი და ტვირთ-მძიმენი და მე განვისვენოთ თქვენ. მთ. 11 28.

№ 5—6 **1883—1898** 1—30 მარტი

შინაარსი: **ოფიციალური განკოფილება:** უმაღლესი სახელმბოი უქაზები უწ. უშართებელესი სინოდისადმი.—უმაღლესი რესკრიპტები.—განჩინება უწმ. სინოდისა 19—31 აგვისტოდ ნ 1891 წ. № 2134 იმ კითხვის შესახებ, თუ ვინ-ზე და რა წესით ღნდა იქმნენ დამტკიცებულნნ უძრავი მამულები, რომელთაც საეკალესიო სამრეველო სკოლების სახელგებლოთ სწირავენ.—როგორ უნდა სრულდებოდეს სასულიერო ანდერძები.

საერთაშორისო განკოფილება: ახალი ექსარხოსი საქართველოისა მაღალ ყოველად უსამღვდელოესი ფლავიანე და მოკლე ისტორიული მოიხრობა საზოგადოთ საქართველოს ექსარხოსებზე 1811 წლიდან დღემდის.—როგის შევიგნებთ რამეს?—ქმაღალ ყოველად ღ.ს.მღვდელოესი სერგი, მიტროპოლიტი მოსკოვისა და კოლომენისა.—რომელი საქმე უნდა ითავოს ყოველთა უწმ.ოს ქართველობამ მეუე ერეკლე მეორის სასსოვრად?—ყვირფასი ბატები (ბერძნული ამბავიდან). ბზობა (ლექსი)—სერობა, ლ.ექსი.—ეკოდ.ა ლექ.ი.—ახალი ამბები და შენიშვნები.

სწავალა და **მეცნიერება ქრისტიანობრივი საღვთისმეტყველო** და **კეთილ-ზნეობაზე:** საუბარი ბზობის კვირიაკეზე.

საბჭირო და **სასარგებელო ცნობანი განკოფილება:** საეკვო კითხვების განმარტება. — რედაქტორ ს პასუხი

ახალი ექსარხოსი საქართველოისა
მაღალ-ყოველად-უსამღვდელოესი
ფლავიანე

ახალი ექსარხოსი საქართველოისა მაღალ ყოველად უსამღვდელოესი ფლავიანე

და მოკლე ისტორიული მოიხრობა საზოგადოდ საქართველოს ექსარხოსებზე 1811 წლიდან დღემდის.

მას შემდეგ, რაც საქართველო შეუერთდა რუსეთის იმპერიას, სწორეთ ეს მეთორმეტე მთავარეპისკოპოსი ინოშნება რუსთაგანნ საქართველოს საექსარხოსო კათედრაზე. მთავარ ეპისკოპოსი ვლადიმერი უმაღლესი მთავრობის განკარგულებით უკვე დანიშნა მოსკოვის სამიტროპოლიტო კათედრაზე და მისი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ადგილი ეჭოძა ვარშავის მთავარ-ეპისკოპოსს ფლავიანეს.

ყოველთვის, როდესაც საქართველოდგან ექსარხოსები გადაჰყავთ და მათ ადგილზე ახალ ექსარხოსებს ნიშნავენ, ეისაკ უნდა შეხედეთ ჩვენში, მაშინვე დაგიწყებს კითხვას ახლად დანიშნულ ექსარხოსზე, მის ვინაობაზე, ხასიათზე და თვისებაზე. ამისთანა ცნობის მოყვარეობა ეჩნევა არა მარტო სამოდგელოებას, არამედ საერო წოდებასაც თავდაპირველად მაინც. ეს ასეც უნდა იყოს. ვინ არ იცის, რომ ასპარეზი საქართველოს ექსარხოსის მოღვაწეობისა მეტად ფართო და ვრცელია: იგია აქ პირველი ადმინისტრატორი სასულიერო წოდებისა, პირველი წინამძღვარი, მზრუნველი, ქომაგი, მამა და პატრონი სამღვდელოთა; მის ხელთა არის კეთილ-ღღეობა, გონებითი ამაღლება და განვითარება სასულიერო წოდებისა; იგია, ასე ვსთქვათ, ღვაროსი დარაჯი ქრისტიანობრივი ზნეობისა და სწავლისა მისადმი რწმენებულ მხარეში. ექსარხოსზედ არის აგრეთვე ღამოკიდებული სამღვდელოების ნივთიერი მდგომარეობის გაუმჯობესობის საქმე,— ერთის სიტყვით, ის არის უმთავრესი მომქმედი ძალი ჩვენი სამღვდელო წოდების სიცოცხლის, წარმატებისა და აღორძინებისა. ამიტომ რა გასაკვირია, რომ ამ მეტად საპატიო ადგილზე ახლად დანიშნული პირის ვინაობა ყველა ქართველმა დიდის ცნობის მოყვარეობით გვაკითხოს? რამოდენათაც შეიძლებოდა ჩვენ უკეე გავაცანით მკითხველებს მოკლე ბიოგრაფია მათი მაღალ ყოველად უსამღვდელოესობისა წინა ნომერში და შემდეგში ვეცდებით უფრო ვრცლად გავაცნოთ.

მოგვყავს აქ მოკლე ისტორიული სია საქართველოს ექსარხოსებისა რუსეთთან ჩვენი მხარის შეერთებიდან დღემდე ხრონოლოგიური წესით...

1, საქართველოს ექსარხოსი ვარლაამი.

ჩვენი მხარის რუსეთთან შეერთების დროს ზოგიერთები ფიქრობდენ, რომ საქართველოში მუდამ იქნებოდა ქთოლიკოსი, რომელიც უშობიდესი სინოდის წევრადაც უნდა ყოფილიყო; მაგრამ 1811 წელში დაინიშნა ექსარხოსად მთავარ-ეპისკოპოსი ვარლაამი (გვარათ ერისთავი). ამ დროს დღევანდელი ქართლ-კახეთის ეპარქია ორ ეპარქიად იყო გაყოფილი: 1, მცხეთისა და ქართლისა და 2, კახეთისა. ვარლაამი ექსარხოსობდა 1811 წლიდან 1818 წლამდე. ამ წლიდან რუსეთში იქმნა იგი გარდაყვანილი და იქვე განისვენა.

2, საქართველოს ექსარხოსი თეოფილაქტე.

1818 წელში საქართველოს ექსარხოსად დაინიშნა რუსთავანი მთავარ-ეპისკოპოსი თეოფილაქტე (გვარად რუსანოვი). თეოფილაქტე რუსანოვი დიდი განათლებული მღვდელ-მთავარი იყო. ის იყო გადმოყვანილი რიაზანის ეპარქიიდან. ბევრი ცდილობა მოახდინა საქართველოში სულ მცირეს ხანში. ექსარხოსობდა სულ ოთხი წელიწადი და 1821 წ. გარდაიცვალა კახეთში, სადაც ბრძანდებოდა ეკლესიების დასათვალიერებლად. თეოფილაქტე დამარხულია ბოდბის ტაძარში.

3, საქართველოს ექსარხოსი იონა.

თეოფილაქტეს შემდეგ ექარხოსად დაინიშნა მთავარ-ეპისკოპოსი იონა (გვარად ვასილიევსკი). ექსარხოსი იონა მსახურებდა საქართველოში სულ თერმეტი წელიწადი. 1832 წელში რუსეთში იქმნა გარდაყვანილი არა უმაღლეს ადგილზე.

4, საქართველოს ექსარხოსი მოსე.

საქართველოს ექსარხოსის იონას შემდეგ დაინიშნა მოსე (გვარად ბოდიანოვი), რომელიც სულ ორი წელიწადი დარჩა ამ თანამდებობაზე. ორი წლის შემდეგ, 1834 წ. იგი რუსეთში იქმნა გარდაყვანილი.

5, საქართველოს ექსარხოსი ევგენი.

მთავარ-ეპისკოპოსის მოსეს შემდეგ საქართველოს ექსარხოსად დაინიშნა მთავარ-ეპისკოპოსი ევგენი (გვარად ბაჟენოვი). მათი მეუფება დარჩა ექსარხოსად საქართველოში 1834 წლიდან 1844 წლამდე და ამ უკანასკნელ წელში გადაყვანილ იქმნა რუსეთში არა უმაღლეს ადგილზე.

6, საქართველოს ექსარხოსი ისიდორე.

ევგენის შემდეგ დაინიშნა საქართველოს ექსარხოსად მთავარ-ეპისკოპოსი ისიდორე. ისიდორეს მმართვა-გამგეობა საქართველოს საექსარხოსოის კა-

თელრაზე შესანიშნავი იყო და ამიტომაც დარჩა აქ თოთხმეტი წელიწადი, 1844 წლიდან 1858 წლამდე. სამსახური მთავარ-ეპისკოპოსის ისიდორესი შესამჩნევი იყო როგორც საზოგადოებისა ისე უმაღლესი მთავრობისათვის. მთავარ ეპისკ. ისიდორემ (გვარით ნიკოლსკიმ) საქართველოში მიიღო მიტროპოლიტობა და აქედან 1858 წელში დანიშნულ იქმნა უმაღლესად კიევის სამიტროპოლიტო კათედრაზე და ამ ადგილიდან გადაყვანილ იქმნა პეტერბურგის სამიტროპოლიტო კათედრაზე.

7, საქართველოს ეპისკოპოსი ევსევი.

ისიდორეს შემდეგ საქართველოს ეპისკოპოსად დანიშნა ეპისკოპოსი ევსევი. არც ერთ ეპისკოპოსს საქართველოში არ უმსახურნია იმდენი ხანი, რამდენიც იმსახურა მთავარ-ეპისკოპოსმა ევსევიმ. იგი მსახურებდა საქართველოში ოცი წელიწადი და ამდენი ხნის სამსახურის შემდეგ გადაყვანილ იქმნა ტვერის საეპარქიო კათედრაზე რუსეთში. არ შეიძლება კაცმა სთქვას, რომ ევსევის სამსახური ამ ხნის განმავლობაში საყურადღებო არ ყოფილიყოს. მისი სამსახურით ნამეტანი ნაწილი საზოგადოებისა მადლიერი იყო და პატივსა სცემდენ.

8, საქართველოს ეპისკოპოსი მაღალ ყოვლად სამღვდელო იოანნიკე.

ევსევის გადაყვანის შემდეგ საქართველოს ეპისკოპოსად დანიშნა მთავარ-ეპისკოპოსი ნიეგეროროდისა იოანნიკე. მისი სამსახური საქართველოში დიდ ხანს არ გაგძელებულა; სულ მსახურებდა ოთხი წელიწადი, მაგრამ მათი მეუფეების ასე ცოტა ხნის სამსახურიც შესანიშნავი ტ ნაყოფიერი იყო. მათი მეუფების წყალობით დაარსდა თფილისში ეპარქიალური სასწავლებელი, რომელსაც მან თვითონ შესწირა აუარებელი ფული. მათი მეუფების წყალობით გარდიცა საწარმოებლად სამღვდელოებას სანლოის ქარხანა, რომელსაც მის ღრმამე სინოდალნი კანტორის პროკურორი განაგებდა. გადაეცა თუ არა სამღვდელოებას სანლოის ქარხანა, გასაოცრად იმატა სანლოის შემოსავალმა და ამით გაუმჯობესდა სასწავლებლების მდგომარეობა. 1882 წელში მათ მეუფებას უმაღლესად ებოძა მოსკოვის მიტროპოლიტობა. მოსკოვიდან 1892 წელში გარდაყვანილ იქმნა კიევის სამიტროპოლიტო კათედრაზე, რომელსაც დღესაც მართავს და ანათებს თავის ბაცაცა სამსახურით.

9, საქართველოს ეპისკოპოსი მთავარ ეპისკოპოსი პავლე.

მთავარ ეპისკოპოსის იოანნიკეს შემდეგ საქართველოს ეპისკოპოსად დანიშნა კიშინიევის ეპისკოპოსი პავლე 1882 წელში, რომელიც მსახურებდა ეპისკოპოსად სულ ხუთი წელიწადი და შემდეგ გარდაყვანილ იქმნა ყაზანის მთავარ-ეპისკოპოსად.

10, საქართველოს ეპისკოპოსი მთავარ-ეპისკოპოსი პალლადი.

მთავარ-ეპისკოპოსის პავლეს შემდეგ საქართველოს ეპისკოპოსად დანიშნულ იქმნა ყაზანის მთავარ-ეპისკოპოსი პალლადი [გვარად რაევი) 1887 წელშ. მათი მეუფების ეპისკოპოსობის დროს როგორც სასულიერო ისე საერო უწყებაში დამკვიდრდა მამაშვილური და მწყემსთ-მთავრული სიყვარული. 1892 წელში მაღალ ყოველად უსამღვდელოესი პალლადი საქართველოდან პირდაპირ გადაყვანილ იქმნა პეტერბურღის სამიტროპოლიტო კათედრაზე, რომელსაც დღესაც მშვიდობით და ჩვეულებრივ აღსავსე სიყვარულობით განაგებს.

11, საქართველოს ეპისკოპოსი მთავარ-ეპისკოპოსი ვლადიმირი.

მთავარ-ეპისკოპოსის პალლადის შემდეგ საქართველოს ეპისკოპოსად დანიშნა სამარის ეპისკოპოსი ვლადიმირი. ვლადიმირი მსახურებდა საქართველოს ეპისკოპოსად სულ ხუთი წელიწადი. ეხლა, როგორც ჩვენმა მკითხველებმა იციან, მათი მეუფება უმაღლესად დანიშნა მოსკოვის სამიტროპოლიტო კათედრაზე.

ამ ზემო თქმულიდან სჩანს, რომ საქართველოს საეპარხოსოს კათედრაზე 1811 წლიდან დანიშნულა თერთმეტი სხვა და სხვა ეპარქიოსი და მეთორმეტე ეპარხოსია დღეს მთავარ-ეპისკოპოსი ფლავიანე. მის მოკლე ბიოგრაფიას ჩვენ გავაცნეთ მკითხველები წინა ნომერში. მათი მეუფების ჩამოშავლობა, მოღვაწეობა და სამსახური დამამტკიცებელია მისი გულკეთილობისა კეთილი მმართველებისა.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

როდის უყალენი რაღა?

საქართველო-იმერეთის სინოდის კანტორა თავისი უქაზით უკანასკნელად აფრთხილებს საეკლესიოების სამდვდელოებას, რომ ყოველმა კრებულმა მტკიცეცდ და ჯეროვნ ნად ადასრულოს თავ-სი მოვალეობა კერძო პირთა და დაწესებულებათადმი მეტრიკებ ს გამოწერილობათა და სხვა და სხვა მოწმობათა მიცემის საქმეში. სწორეთ გასაოცარია ზოგიერთ კრ.ბულთა ის დაუდგენრობა, რასაც ისინი ჩადენ სხვა და სხვა მოწმობათა მიცემის და საეკლესიო საბუთისაგან გამოწერილობათა საქმეში. რამდენი სასარგებლო დარიგება გამოიცა, სადაც დაწველილებით განმარტ.ბული იყო ყველასათვის, თუ როგორ უნდა შედგეს სხვა და სხვა დაწესებულებათაგან და კერძო პირთაგან მოთხოვნილი მოწმობები შობისა და მ.ნათლისა, გვარგვინ.ს კურთხევის, გარდაცვალ.ების, ადსარების ოქმის და სხვა ცნობ.თა შესახებ, მაგრამ არ იქმნა და არ იქმნა ამის შეგნება. ჩვენ შევ.დგინეთ ფორმები საჭირო მოწმობათა და გამოწერილობათა, რომელთაც ეკლესიის კრებული იძლევა. და ეველა ეს ფორმები ადვილი მოსაპოვებელი, მაგრამ წარმოიდგინეთ, რომ ~~არც~~ ამით უნდათ ზოგიერთებს ისარგებლონ ..

ხშირათ მოდიან ჩვენთან ათი ვერსის და ხან მეტი მანძილიდგანაც ზოგიერთ მღვდელთაგან გამოგზ.ვნილნი შირნი მოწმობის ანუ მეტრიკის გამოწერილობის ბლანკის სასყიდლად. ვერ აგგ.ხსნი და ვერ მივმვდარვართი, თუ რას უნდა მივაწეროთ ესეთი დაუდგენელობა და კაცის შეურაცხებლობა ხსენ.ბულ მოძღვართადგან: ერთი კაპეიკის საღირალი ბლანკისათვის ათ ვერსზე აგზ.ვნის კაცს და თავის პირდაპირ სამეზზე აცდენს, როდესაც ამ მოწმობის მიცემისათვის კრებული ოდებს ჯეროვან სასყიდელს იმ კაცისაგან, რომელსაც მოწმობას აძლევს. რა საძმიმოა მღვ.ლისათვის, რომ მან იყიდოს ერთი ანაზის სხვა და სხვა გ.მოწერილობათა ს.ჭირო ბლანკები და საჭიროების დროს მთხოვნელი თვითონ არ გაგზავნოს ერთი კაპეიკის ბლანკის სასყიდლად? ამას გარდა ზოგიერთი მღვდელი სრუ-

ღმერთმა კეთილი ქმნას მათი დანიშვნა საქართველოს ეკლესიისათვის. ვერავინ იტყვის, რომ საქართველოს ეკლესიის ქრისტეს ყანაში სამუშეგარი აღარ იყოს რა და ამისთვის ახალ ექსარხოსებს დიდი შრომა და გამჭრიახობა არ მოელოდეს. ვინც საქმეს სწორედ და მიუდგომლად უყურებს, ვისაც ჩვენი ეკლესიის მდგომარეობა გამოუკვლევია, ის ყოველთვის დაგვეთანხმებაო, რომ საქართველოს ეკლესიის ქრისტეს ყანაში დიდი შრომა მოელის მწყემსთ-მთავართა და მწყემსთა.

მართალია, ეხლანდელი საქართველოს მწყემსთა და სამწყსოთა გონებითი, ზნეობითი და ნიეთიერი მდგომარეობა ძლიერ განსხვავებულია პირველი ექსარხოსების დროის მწყემსთა და სამწყსოთა მდგომარეობისაგან. მართალია, ბევრში ძლიერ წინ წავიწიეთ, მაგრამ არ უნდა დავივიწყოთ, რომ ბევრშიაც უკან ჩამოვრჩით და დავიქეთეთეთ. ფარისეველურმა ცოდმა ძლიერ დაამეცავ ~~ი~~ ეხლანდელი საზოგადოების ცხოვრება. ადვილად ივიწყებენ ~~ეპ~~ მეშარიტებას და ქრისტიანეული ზნეობის და ცხოვრების კანონებს.

ყველი მწყემსნი მოვალენი ვართ ნათლად დავანახვოთ საქმე მას, ვინც მონდომილია საქმის გაკეთებას. ყველანი უნდა ვეცადოთ, რომ ჩვენში დაარსდეს ქრისტიანული სიყვარულობა, ერთობა და ძმური კავშირი; წინააღმდეგ შემთხვევაში ფუჭი იქნება ჩვენი შრომა და არ მოიტანს არავითარს სარგებლობას. იქ, სადაც წრფელი ქრისტიანული სიყვარული არ არის, იქ, სადაც ერთობრივი ქრისტიანული ძმობა და დამოკიდებულება არ არის, ნიადაგ უტეად აღმოცენებულა ღვარძლი, დათესილი ეშმაკთაგან ქრისტეს ყანაში, და შეუშთვია კეთილი ნაყოფი. გულით და სულით ვისურვებთ საქართველოს ახალი ექსარხოსის დღეგრძელობას სასარგებლოდ და სანუგეშოდ მრავალ ტანჯულის და ზაეებულის საქართველოს ეკლესიისა.

დეკ. დ. დამბაშაძე.

ეროვნული

ლებით არ უყურებს და არ დაეძებს გამოწერილობის ფორმას. ხედვე მოწმობას, მიგრამ ზოგზე ბეწერი არ არის დასმული, ზოგს რიცხვი არა აქვს დასმული და ან ვინ მოსთვლის ყველა ნაკლულეოვანებას.

დროა, რომ სამდვდელოებამ ყურადღება მიაქციოს მთავრობის ამ უკანასკნელ გაფრთხილებას, თორემ ბევრს სანანებლად გაუხდება თავისი დაუდგენელობა. საჭიროა ყოველმა კრებულმა იქონიოს ქადაღდების მესვალეს-გასავლის ჟურნალები ტხუთ ტხუთ დაწესებულებათა ტ კერძო პირთა წერილობითი მოთხოვნილებანი ჯეროვნად აღასრულოს და გასულ ქადაღდებს ნომრები დაასვენ. ბევრი ამის წინააღმდეგია და საბუთად იმას ასახელებს, რომ ძველ დროში ესეები არ იყოდა. მართალია, ჩვენც თანხმა ვართ, რომ ესეები ძველ დროში არ იყო, მაგრამ დღეს დრო შეიცვალა და თუ დროებს მოთხოვნილება არ ასაბრალა კაცმა, უკან ნამორჩება და ძველი და ახალი დროც შორ დარჩება მას. დროა გადვიძებისა, დრო...

დ. ბ. ᲓᲐᲕᲘᲗᲘᲐᲜᲘ.

---

† მადალ ეოვლად უსამღვდელოეანი სერგი,

მატროპოლიტი მოსკოვისა და კოლომენისა.

11 თებერვალს, დღით ოთხშაბათს, ნაშუადღევის სუთ სათზე ᲨᲗᲘᲓᲛᲝᲑᲘᲐᲜᲐᲓ განისვენა მადალ ეოვლად უსამღვდელოეანეს სერგიმ, მოსკოვის და კალომენის მიტროპოლიტმა.

უᲬᲘᲓᲔᲚᲘ სინოდის ობერ-პროკურორის მოსსენებაზე მისმა იმპერატორებითი უდიდებულესობამ სალმწიფე იმპერატორმა კეთილ ინება შემდეგი სიტყვების დაწერა: „დიდად ვსწუსვარ ამ პატიოსანი და ნათელი პირის კარდაცვალებას. მისი კარდაცვალება დიდი დასაკლისია ჩვენი ეკკლესიისათვის, და ეარეთვე მოსკოვისათვისაც".

ღვთის მიერ განსვენებული მადალ ეოვლად უსამღვდელოესი მიტროპოლიტი სერგი, (ერის კაცობაში ნიკოლოს იაკობის მე), დაიბადა 6 მაისს 1820 წელსა, ქალაქ ტულაში, სადაც მისი მამა, იაკობ სტეფანოვიჩი, იო ღვთის შშობლის ეკკლესიის წინამძღვარად, სოლო შემდეგ ადგილობითი საკათედრო ტაძრის დეკანოზად. სემინარიაში კურსის დასრულების შემდეგ ნიკოლოზი სხვა საუკეთესო მოსწავლეებთან ერთად 1840 წელს გაგზავნილ იქმნა მოსკოვის სასულიერო აკადემიაში. 1844 წელს, როცა აკადემიაში სწავლას ამთავრებდა, ნიკოლოზმა ისურვა ბერად აღეკეცა და აღეკეცილ იქმნა კიდეც 23 ივნის 1844 წელსა და სახელად სერგი ეწოდა. 20 ივლის სერგი ნაკურთს იქმნა მთავარ დიაკვნად, სოლო 6 აგვისტოს იმავე წელს ღვთის მიერ განსვენებული მიტროპოლიტის ფილარეტის მიერ ხელდასხმულ იქმნა მღვდელ-მონაზონად. ამ დროს მან დასწერა თავისი ᲨᲘᲜᲐᲒᲠᲘᲡ სამეცნიერო თხზულება სახელად «ᲛᲘᲪᲘᲕᲚᲔᲑᲣᲚᲗᲐ მოსსენება», რისთვისაც სერგიმ მიიღო ღვთის მეტუველების მაღისტრის ᲮᲐᲠᲘᲡᲮᲘ.

ნეტარ ხსენებულმა მღვდელ-მთავარმა ფილარეტმა განსაკუთრებითი ᲧᲣᲠᲐᲦᲦᲔᲑᲐ მიაქცია ახალგაზრდა მღვდელ-მონაზონს, და მათი მეუფების შუამდგომლობით, სერგი 30 ოქტომბერს 1844 წელსა უᲬᲘᲓᲔᲚᲘ სინოდის მიერ დამტკიცებულ იქმნა მოსკოვის სასულიერო აკადემიის ბაკალავრად ზნეობითი და სიმწესო ღვთის-მეტეველების კათედრაზე. 25 აᲠᲘᲚᲘᲓᲐᲜ 1848 წლისა სერგი მასწავლებლობასთან ერთად ასრულებდა აკადემიის ინსპექტორის თანამდებობასაც; 15 ივნᲐᲠᲘ 1850 წელსა მეუღაბი სიმსასურისათვის სერგი აღეკვანილ

იქმნა არქიმანდრიტობის ხარისხსა და, 4 ოქტომბერს 1857 წელსა იგი დანიშნა აკადემიის რექტორად.

არქიმანდრიტის სერგის ხანგრძლივი სამსახური ადინიშნა აგრეთვე მისი მეცნიერულ-ლიტერატურული ნაწერებით, რომელთაც განსაკუთრებითი ეურადღება მიიქცეს მიტროპოლიტის ფილარეტისა. ეველა ეს ნაწერები შესანიშნავნი არიან სამაგალითო ენით, გარეგეულობით და აზრის ლოღიკური თანდათანობით. ეველა ეს თხზულებანი ცხადათ მოწმობენ, რომ მათ ავტორს წაკითხული აქვს წმიდა მამათა ნაწერები, რომელთა ჯეროვანად შესწავლას ახალ-გაზდა მეცნიერი განსაკუთრებით ეურადღებას აქცეედა.

არქიმანდრიტის სერგის გამეგობითი, სამეცნიერო და სადგოის-მეტე

ეროვნული ბიბლიოთეკა

უსამღვდელოესი სერგი დაინიშნა უწმიდესი სინოდის წევრად, ხოლო 8 აგვისტოს ამავე წლისას მათი მეუფება დანიშნულ იქმნა მოსკოვის და კოლომენის მიტროპოლიტად და ეპოქა უმაღლესი რესერიატი, რომელშიც, სხვა-თა შორის, ნათქვამი იყო: თქვენი მღვდელ-მთავრული გრძელ ჟამიერი და კეთილ ნაუოფიერი სამსახური სასარგებლოდ ეკლესიისა უეჭველ იქმნს მაძლევს მე, რომ თქვენ, როგორც უმახლობელესი და მოწმე ნეტარ-ხსენებულის მიტროპოლიტის ფილარეტის მოღვაწეობისა, და კვალ და კვალ მიმდევარე მართლ მადიდებლობის და საეკლესიო კეთილ წესდებების თავის გამომდებისა, ამ სიდმრთო მსახურების უმაღლეს ასპარეზზე ღირსეული მოადგილე იქნებით პირველი სატახტო ქალაქის კეთილ-მსახურ მღვდელთ-მთავრებისა და თავს გამოიჩენთ სამღვდელოების ბრძნული ხელმძღვანელობითი, რომ იგი (სამღვდელოება) ღირსეულად ასრულებდეს თავის მოვალეობას როგორც ეკლესიის წინაშე, ისე სკოლისა; ვიმედოვნებ, რომ თქვენ იქმნებით გულს მოდგინე დამცველი საეკლესიო ძველი წესებისა, რომელნიც ასე ბერძენი და საეკლესია რუსეთის მართლ-მადიდებელი ხალხისათვის“.

მაღალ ეოვლად უსამღვდელოეს მიტროპოლიტს სერგის დიდხანს არ უმსახურნია პირველ სატახტო ქალაქ მოსკოვში, მაგრამ მთი მეუფების მცირე ხანს სამსახურიც სამადიოდ დაუვიწყარი დარჩება მოსკოველების გულში.

განსვენებული მღვდელ-მთავარი მოსკოვის სამიტროპოლიტო კათედრაზე ბრწყინავდა როგორც ლამპარი. ვის არ ახსოვს, თუ რა სიმდაბლით ადგიდა ეს ეველგან დიდად პატივცემული მღვდელთ-მთავარი მიტროპოლიტის ფილარეტის ტახტზე. მოსკოელი მიეგება მას დიდის სიყვარულით. მათი მეუფება მუდამ იმაზე ფიქრობდა, თუ როგორ უნდა გაემართლებინა მას ეს მისდამი სიყვარული. ამიტომ მათი მეუფება მუდამ თვალწინ იდგენდა თავის დაუფიწყარ მასწავლებელს, მიტროპოლიტს ფილარეტს, რომელიც გამსჭვალული იყო მართლ-მადიდებლობის და კეთილ წესიერების სიყვარულით. მიტროპოლიტს სერგის თავისი მოღვაწეობის დროს მუდამ თვალწინ ედგა ნეტარ ხსენებული მიტროპოლიტი ფილარეტი.

ჩვენ იმ დროში ვცხოვრობთ, როცა მართლ-მადიდებელი ეკლესიის გამეტს წინ ხვდება ძრაგალი ხაშინი გარემოებანი. როგორც ეოველთვის ისე დღესაც მართლ-მადიდებელ ეკლესიას გარს არტყია ბოროტი ტრტები. ზოგნი ბევრ რამეებს ჭირდებიან ეკლესიას, თუ იგი მათ ცოტა-�რამეს დაუთმობს. არას დროს არ ეოფილა იმაენი რამ შემცდენარი, რამდენსაც დღეს ვხედავთ. ეკლესიას ერთობისაგან განშორებული განათლებული საზოგადოების ბევრი წევრნი ისევ შეუერთდებიან ეკლესიას, თუ იგი რაიმეს დათმობს მათი გულისათვის. ასეთსავე პირობას ითხოვენ სხვა-და-სხვა მწვალებლებიც, რომ ჩვენ ეკლესიას შემოუერთდნენ. თუ კიდეც რამეებს დავთმობთ, მაშინ სხვა-და-სხვა ადამსრებელნიც მზად არიან შემოუერთდნენ ჩვენს მართლ-მადიდებელ ეკლესიას. ამისთანა დაპირებათ ძლიერ ადვილად შეცდება კაცი, რადგან ერთის ბრრით ასეთი საქციელი სასარგებლოა ეკლესიისათვისაც და მოქალაქობრივი და ეროვნული მიზნების მისაღწევადაც! დღეს, მართალია, ბევრი შეცდომაში შეჭეკაეს ასეთ მიმართულებას, ვინა-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

იდგან ვერ გრძობენ მათი მოსაწონი მიმართულების დამღუნველობას. ასეთი მსჯელველნი ჰირნი განსაკუთრებით მაგნებელნი არიან იმით, რომ მათი გულ წრფელობა უეჭველია, და ამიტომ ადვილი არ არის მათ მისწრაფებათა წინააღდეგომა, ადვილი არ არის აგრეთვე მათი ცხოველება უარის თქმით.

მაღალ ეოველად უსამდგელოესი სერგი თავისი გამჭრახმა და მტკიცე მოდგაწეობით იფარავდა სამწესოთა ეო

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ნაკლებობას, იმათს ღირსებას და წესსა, აღვნიშნავთ მხოლოდ ერთ საქმეს, რომლის შესახებ დღეკვლამდე ხმა არავის ამოუღია, ხოლო ჩვენი შეხედულებით ეს საქმე-კი ღირსია ერეკლეს სახელთან დაკავშირებისა, ღირსია შეიქმნას იმისთანა დიდის დღის დაფიწყარ ნიშნად, როგორც იქნება ოც-და-ორი თებერვალი.

ჩვენი დაუვიწყარი და სათაყვანო ერეკლე განისვენებს მცხეთის სვეტი ცხოვლის ტაძარში. აქვე განისვენებენ მრავალნი სხვა ჩვენი სახელოვანი მეფეები და მგმრები. საზოგადოთ ეს ტაძარი შეადგენს მთელის ჩვენის ერის სიკვდილსა და დიდებას, მაგრამ, წარმოიდგინეთ, ეს სახელოვანის გვამებთან აღსვლილი ტაძარი, ეს ჩვენი გამოჩინებული საერო წმიდანი უკიდურესს მდგომარეობაში იმყოფება; ირღვევა, წვეთი ჩადის შიგ და, თუ დროზედ არ მივეშველეთ, სრულიად გამოგვეცლება ხელიდგან. ნუ თუ ასეთი მდგომარეობა ტაძრისა არ უნდა აფიქრებდეს ქართველობას? ნუ თუ შესაძლოა ამისთანა საქმეში გულ-გრილობა ნამდვილის მამულიშვილისათვის? ერეკლე უნდა მოვიხსენოთ და დავანახვოთ ქვეყანას, რომ ჩვენც ვიცით ისტორიის მგრძნი ღირსეული დაფასება და სიყვარულიო, მაგრამ ვინ დაგვიჯერებს ყველა იმას, თუ სვეტი ცხოველი დაგვეტაკა და ქვეშ დაიყოლა როგორც ერეკლესი, ისე ათასის გამოჩენილის კაცის საფლავი?!. „სვეტი-ცხოველი არ დაიქცევა, მთავრობა გააკეთებსო, იტყვიან მრავალნი. მაგრამ გააკეთებს-კი? როდის და როგორ? ბბა ამის თავდები ვინ არის, რომ ყველამ ეული დავიშოშმინოთ სვეტი-ცხოველის საშიშარ მომავლის შესახებ?!

დავანებოთ ამასაც თავი. ვთქვათ, მთავრობამ სწორეთ თავს იდო ამ დიდებულის ტაძრის განახლება და განაახლა კიდეც, როგორც შეჰფერის მისს სიდიადეს, მერე ჩვენ საზოგადოებამ რიღათი უნდა აღვნიშნოთ ბაზრევსკემა და სიყვარული იმ გვამისა, რომელიც ასაფლავია ამ ტაძარში და რომელიც 22 თებერვალს უნდა მოვიხსენოთ? „ერეკლის სახელობაზედ სტიპენდიების დაარსებით, დასაწყისის სასწავლებლების დაარსებით, ტფილისის ზოგიერთ ქუჩის სახელის წოდებით და სხვა ამისთანითაო» ბრძანებთ. კარგი და პატიოსანი, მაგრამ აქ ერეკლეს სახელი მარტო „კატავასიად“ არის ნახმარი, მარტო სახელია ერეკლესი და სახრავი-კი არა. ერეკლეს საფლავის პატივისცემა და ღირსეულად შემკობა იმ ცაძრისა, რომელსაც გულზედ მიუსვენებია ამ ღირსეულის შვილის ნაშთი, აი ჩვენი პირდაპირი მოვალეობა!

ჩემის აზრით, ქართველობამ 22 თებერვალს თავის საერო ვალად უნდა აღიაროს მცხეთის დიდებულის საქათალიკოზო ტაძრის ღირსეულად განახლება. ამითი ქვეყანას დაუმტკიცებს, რომ იგი გულითა სცემს ერეკლეს პატივსა და არა მხოლოთ ლიტონის სიტყვეთ, რომ ეს ამოდენა წერა-ლაპარაკი და ბაასი ერეკლეს გამო ნამდვილი სიწრფოებაა და არა თვალ-ახვევა, ბუკის ცემა, უშინაარსო მანიფესტაცია.

სასურველია ამის შესახებ საზოგადოებამ თავისი აზრი გამოსთქვას. «ივერია»

ძვირფასი ხატები.

ბერძნული ამბავიდამ.

ხატცხო�o ბიბლია

IV.

გაგრძელება *).

სოფელ ფერეიაში, რომელიც ეხლა საბერძნეთის სატახტო ქალაქის ნავთსადგურია, ცხოვრობდა ერთი ბერძენი ხელობით—მეკედელი. სახელი ამ პატიოსანის, მაგრამ ცრუმორწმუნე კაცისა, იყო ნიკოლაკი და გვარი კი კურთიდი; ანუ კურთოფლი თათრობაში. ეს იყო ახალი ქრისტიანი—ის გაქრისტიანებულიყო ბერძნების ოსმალთა წინააღმდეგ პირველი რევოლიუციის დროს. ნიკოლაკი თათრობაში—ალი ყოფილა მოსამსახურეთ გამოჩენილი პოეტის ლორდ-ბაირონისა, რომელმაც ერთ დროს დიდი შემწეობა აღმოუჩინა საბერძნეთის. ალის იქ ყოფნის დროს ბაირონს ჰყავდა ერთი ობოლი მოსამსახურე ბერძნის გოგო—მარიკა. ალია და მარიკა თითქმის ერთად იყვენ გაზდილნი. ალის შეუყვარდა მარიკაი, მაგრამ, რადგან ალია თათარი იყო, აბა როგორ ითხოვდა. ბოლოს სიყვარული იმდენად ეტ̃ეშმარიტი გახდა, რომ

*) იხ. „მწყემსი“ № 3, 1898 წ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ალი დათანხმდა გაქრისტიანებაზედ. გაქრისტიანდა ალი და დაიწერა მარიკაზედ ჯვარი – მეჯვრედ-კი თვით ბაირონი იყო.

ბაირონმა დიდად დაასაჩუქრა ესენი და ერთი მშვენიერი სამკედურიც გაუღო.

ნიოლაკისა და მარიკას უბოძა ღმერთმა ვაჟიშვილი, მხოლოდ საოცარი-კი – ბავში დაიბადა თუ არა, ჯერ კიდევ მაშინ ექნებოდა თავი სრული კაცის ოდენა. რა წამოიზარდა პატარა ალეკო – ისე დაარქვეს ბავშს – თავი არა ჩვეულებრივი გაუხდა, თმაც რაღაც სხვა ნაირი და დახუჭუჭებული ჰქონდა. ერთის სიტყვით რომ ვსთქვათ – ალეკოს თავი-თმი თურო უფრო დიდი იყო, ვიდრე მთელი მისი ტანი. თვითონ ბუსაკით ჩუმი და დფიქრებული სახისა იყო. თვალები დიდრონი, შავი-და გადმოყლიპული ჰქონდა, საზოგადოდ რაღაც უხეში და ჯინიანი იყო. ნიოლაკი ხშირად ეტყოდა ხოლმე მეზობლებს: «ჩემი ალეკო მშვენიერი ბავში იქნებოდა, მაგრამ მეზობლებმა გამითვალესო». ხან კი, ნიოლოჩს ეგონა – «ეს ასე იმიტომ დაიბადა, რომ მე მუსაბედს ულალატეო». ხანაც ცოლს ამბობდა ნიოლოჩი ამ სიმახინჯეს და უმფრო ხშირად კი ეგონა, რომ ამ ბავშს დიდი თავი იმიტომ მისცა ღმერთმაო, რომ ჩვენ მეტი შვილი აღარ გვეყოლებოდა და ეს კი, დიოგენეს რომ იტყვიან, სწორეთ იმისთანა ფილოსოფოსი გამოვაო. – ისეთი ცრუმორწმენე იყო ნიოლოკაკი. ნამდვილად-კი ყველა მისი ოცნება ცარიელი სიბრიყვე იყო – შვილიც ეყოლათ და არც ალეკო ფილოსოფოსი გამოდგა.

ნიოლოკას ძალიან ეღაზებოდა ბაირონის საუცხოვო სწავლა და ნაჯი – მეტადრე-კი პოეტური. იმან გადასწყვეტა, თავის პატიოსანი მეუღლის თანხმობით – დახარჯონ, რაც რამ აბადიათ, მისცენ ალეკოს საუკეთესო სასწავლებელში, რომ უეჭველად ბაირონისთანა პოეტი გახდესო. «ეჭვი არ უნდა ამის, რომ ჩვენი ალეკო ბაირონზედ უკეთესიც უნდა გამოვიდეს,—ამბობდა ნიოლოკაკი – ეს იმიტომ რომ—თუ კი ბაირონის ზომიერ თავში ამდენი ნაჯია, რაკაკვირველია ჩვენს ალეკოს უფრო მეტი ექნება, რადგან, მეტი თუ არა, ორი იმოდენა თავი მაინც აქვსო.

რავდენსაც იზრდებოდა ალეკო, თავი იმდენად უგგრდებოდა, ბოლოს ალეკომ მეტი სახელიც შეიძინა სოფლის ბიჭ-ბუჭებისაგან—«თავგრორხა».

თავ გორხა ალეკო მისცეს სკოლაში, მაგრამ არა თუ წერა-კითხვა ანბანიც ვერ დაისწავლა. ამოდენა თავში, როგორც შედიოდა სწავლა, ისე გადიოდა—შიგ სრულიად არა რჩებოდა-რა. ასე გეგონებოდათ—ამოდენა თავი ისეა ტვინით სავსე, რომ თითქო სხვა ვეღარა მოთავსებულა რა შიგო. რავდენი ეწვალენ, რავდენი ეცადენ დედ-მამამ და მასწავლებლები, თვით ბაირონიც, როგორმე ჩაგონებიათ რამ ალეკოსთვის, მაგრამ როგორც უხედარს მოზეერს ისე ვერა შეასმინეს რა. საკვირველი უფრო ის იყო, რომ ეს ბავში რასაც ზეპირად გაიგონებდა ყველას დაიმახსოვნებდა, თითების საშვალებით მას შეეძლო ყოველ ნაირი მატემატიკური წინადადება აეხსნა, თითქმის ყველა სკოლაში საჭირო ლექსები, ლოცვები და სხვა ზეპირად იცოდა. რაც შეეხება წიგნს, კითხვას გინა წერას, ან ქაღალდზედ ანგარიშს, რაც საბერძნეთში ყველგან არის გავრცელებული—იმას სრულიად არა შეეძლო რა.

როცა დარწმუნდა დედ-მამა, რომ ალეკო წერა-კითხვას ვერ ისწავლისო, დაღონებულ გაწბილებულმა მიბარეს იგი ერთს ისპანელს მემეზიკეს—შესაბინდ მოსიმღერეს.

დაილოცა ღმერთის სამართალი; მართლა რომ მიუწდომელია მისი საკვირველი ძალა. უეჭველია, რომ მისი შექმნილი ბუნება ისეთს მახინჯს არას გააჩენს, რომ ერთი რამ დანაშნულება, ერთი რამ ნიჭი არ ჰქონდეს, თუ რომ სრულებით საპაარი და უშვერი არ არის. ალეკომ ისეთი ნიჭი და უნარი გამოიჩინა სიმღერასა და ცეკვა-თამაშში, რომ განცვიფრებაში მოჰყავდა მაყურებლები.

ალეკო ბუნებით ძალიან მშვიდი, მდაბალი და კაცთ-მოყვარე გულისა იყო. დედ-მამა ძრიელ უყვარდა, ყოველ ღონის ძიებას ხმარობდა გაეხარებია ისინი კარგის სწავლითა და ზნე-ჩვეულებით. ალეკოს დედ-მამას ეხლა ცოტა არ იყოს მოულბათ გული, როცა ხედიდენ, რომ ეს მათი «საუცხოვო ბავში» ტეატრის პირველ მოცეკვარ—მომღერალთა შორის იყო.

V.

ფაბიოლ ტრაინდაფილა (ვარდო).

ისე გაითქვა თავგორახის სახელი, მისი ხელობითა და გულ კეთილობით, რომ თვით გამოჩენილი

ზხატვარი მეფოდის ყურადღებაც მიიქცია, როგორც საკვირველმა ორიგინალმა. მეფოდიმ მოიწვია ოლეკო თავის სახელოსნოში და მისი სახე თავის ნიღბი გადიღო. ამ დროს ჩვენი ალეკო თორმეტი წლის ძლივს იყო.

ერთხელ ტეატრიდან, საცა ის ყოველ დღე ხმის სავარჯიშოდ დადიოდა—გამოვიდა და ჩვეულებრივად გაემართა სოკრატის აკლდამისკენ. ოლეკოს ძრიელ უყვარდა სოკრატ ფილოსოფოსისა და მისი არემარე ადგილების თვალიერება. ის ყოველდღე გამოიელიდა სოკრატის სასაფლაოსთან და როცა სეირნობით გაძღებოდა, შემდეგ ნელა—აუჩქარებლად გასწევდა ხოლმე სახლისკენ.

ერთს ამ ჩვეულებრივ მოგზაურობის დროს, იმის უცებ მოესმა ბავშის ტირილი, მხოლოდ ხედვით კი ვერას ხედავდა. ალეკოს, როგორც უკვე ფსქვით, ძალიან ჩვილი და მოწყალე გული ჰქონდა. ეხლა რა ტირილის ხმა მოესმა და ისიც ბავშის, ეული აუჩვილდა. დაიწყო თვალების აქეთ იქით ბრიალი და თან ნელის ნაბიჯით წინ მიდიოდა. როცა ცოტა-ოდენი გაიარა და გადაადგა გორაკს, დაინახა, რომ რამოდენიმე ქუჩის სალახანა ბაღნები შემოსე

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ბზობა

«ოსანნა», ზეკით მოსრული,
კაცთა დამხსნელი მეუფე,
სიმდაბლით მოვალს, კიცვზე ზის
ზეცის და ქვეყნის ხელმწიფე!

—

წინ ხვდება ხალხი პატივით,
ზოგნი ასულან ბზაზედა,
ბზის ტოტებს, ყვავილთ, სამოსლებს
ფეხთ ქვეშ უფენენ გზაზედა.

—

ყრმანი გალობენ: «ოსანნა,
ძეო მაღალთა შინაო»,
ერნი კი: «ეს არს, ლაზარე
მკვდრეთით რომ აღადგინაო“.

—

სიმდაბლით მოსრულს, პატივით
ჩვენც მივეგებოთ აწცა და
რტო-- ყვავილთა წილ,—სიმდაბლე
დაუგოთ ფიანდაზადა.

რ. ს—ლი.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სერობა

რომელსა ძალნი ცათანი
მსახურებნ-ში-მით, კრძალვითა,
ქვეყანა, ზესკნელ-ქვესკნელი
უპყრია საღვთო ბრჯალითა!

—

რომელმან ცანი ცათანი
თაყვანისცემად მოსდრიკნა
სერობად ბეთანიაში
მოციქულები შეკრიბნა.

—

მათთან ზის, სჯამს, სვამს საუბრობს
ზნეობის მქადაგებელი...
მუხლს იყრის, ყველას ფეხრთა ბანს,
ეგ ქვეყნის დამბადებელი!..

—

ამბობს: „თქვენც გმართებს ურთერთში
მორჩილება და სიმდაბლე,
შეიტკბეთ: ძმობა, ერთობა,
სიყვარული და სიმართლე»...

რ. ს—ლი.

ახალი ამბები და შერეული შენიშვნები.

15 მარტს მაღალ-ყოველად უსამღვდელოესმა ვლადიმირმა, მოსკოვის და კოლომენის მიტროპოლიტმა გადაიხადა ვასილი დიდის წირვა სიონის საკათედრო ტაძარში ყოველად-უსამღვდელოესის ალექსანდრეს, გორის ეპისკოპოსისა და ყოველად-უსამღვდელოესის ბესარიონის, იმერეთის კათედრის მოადგილისა, არქიმანდრიტისა—ადგილმბრივი სასულიერო სემინარიის რექტორის სერაფიმისა, ლეონიდისა, ქუთაისის სასულიერო სემინარიის რექტორის ბენიამინისა, იმავე სემინარიის ინსპექტორის მღვდელ-მონაზონის დიმიტრის, ტფილისის უმაღლესი და საკრებულო ტაძრის სამღვდელოების თანამახლებით. წირვის შემდეგ მაღალ-ყოველად-უსამღვდელოესმა ვლადიმირმა თავის ყოფილ სამწყსოს გამოსამშვიდებელ სიტყვით მიმართა, სიტყვის შემდეგ ყოველად-უსამღვდელოესმა ეპისკოპოსებმა ალექსანდრემ და ბესარიონმა გადაიხადეს გზის დასალოცავი პარაკლისი, რომლის დასასრული პროტო-დიაკონმა კარგარეთელმა წარმოსთქვა მრავალ ყამიერი მათი იმპერატორებისი უდიდებულესობათა, მეძკვიდრე ცესარევიჩისა და მთელი სამეფო სახლისა, უშიდესი სინოდისა და მისი წევრის მაღალ-ყოველად უსამღვდელოესის ვლადიმირისა, აგრეთვე საქართველოს ეპარხოსის მაღალ-ყოველად უსამღვდელოესის ფლავიანესთვის. წირვის შემდეგ მიტროპოლიტი თავის მინაზე წაბრძანდა, სადაც მას დახვდნენ: კავკასიის მთავარ-მართებლის თანამდ. იღუმენოლეგელი გენ.-ლ. ა. ა. ფრეზეზე, კავალ. გენერალი ი. გ. ამილახვარი, მთავარ-მართებლის საბჭოს წევრი ტ. ს. კ. ვ. იაკიმოვი, ტფილისის გუბერნატორი ბიკოვი და სხვა წარჩინებული პირნი, რომელთაც მიტროპოლიტი გულწრფელი სიტყვით გამოესალმა. ნაშუადღეევის 1 სთ. და 15 წუთზე, ჩვეს მირთმევის შემდეგ, მაღალ-ყოველად უსამღვდელოესი ვლადიმერი ჩაბრძანდა კარეტაში საკათედრო ღეკანოზ ელიაშვილთან ერთად და გაემგზავრა პეტერბურგს საქართველოს სამხედრო გზით. („ცნობ. ფურ.“)

* * *

ნიკ. იაგორ. ზუბალაშვილს, რომელიც ამას წინად ნიცაში გარდაიცვალა, დაუტოვებია, 400 ათასიოდე მანეთი და 4 სახლი ტფილისში. ამ ფულიდან რამდენიმე ნაწილი განსვენებულს თავის-ის ცოლისათვის უანდერძებია, რამდენიმე ნაწილი—ძმისა, დისა და სხვა ნათესავთათვის, ერთი ნაწილი სხვა-და-სხვა გვარ შეწირულებათ დაუტოვებია, რომლებსაც ქვემოდ აღენიშნავთ, ხოლო დანარჩენი ფული და აგრეთვე სახლი ძველ არსენალის (იგივე სასამართლოს ქუჩაზე) უანდერძებია ქალაქ. ტფილისისათვის, რომელმაც განსვენებულის სახელზე უნდა გამართოს თავ შესაფარი ღარიბ ქრისტიანეთათვის, რომელთაც არ შეუძლიათ შრომა. თავშესაფ. რში უნდა იყოს 1/3 ღარიბთა კათოლიკეთა სარწმუნოებისა, 1/3 მართლმადიდებლისა და 1/3 სომეხთ-გრიგორიანისა. თავშესაფარის სახლს უნდა დაერქვას: „ღარიბთა სახლი ნიკ. იაგ. ზუბალაშვილისა“. თუ ტფილისის ქალაქს გამგეობა რამე მიზეზისა გამოვერ სცლობს შესაძლებად მიიღოს აღნიშნული სახლი და თანმ, იმ შემთხვევაში ეს საჩუქარი უნდა გარდაეცეს კათოლიკეთა ღვთის-მშობლის მიძინების ეკლესიის ძმობას ან სუეიელის აღსასრულებლად, რომელსაც განსვენებული ქალაქს უკანდებს.

გარდა ამისა, განსვენებულს უანდერძებია: 1) გარდაეცეს ტფილისის საკათოლიკო ეკლესიის ძმობას 19 ათასი მან., რომელიც ხელ შეუუხებად უნდა დარჩეს. ამ ფულის ერთი ნახევრის, სახელდობრ, 8,500 მანეთის სარგებელი მიეცეს სასყიდოდ ამ ძმობას წირვებისა და პანაშვიდების გარდასახდელად განსვენებულის ნათესავთა მოსახსენებლად ყოველ წელივ, რამდენჯერაც ეს შესაძლებელი იქნება, დანარჩენის 8500 მანეთის სარგებელი დაურეგდეს ხოლმე ღარიბთ ყოველ წლივ და 2000 მანეთის სარგებელი მოხმარდეს განსვენებულის ნათესავთა საფლავის ძეგლთა განახლებას და შენახვას 2) 2 ათასი მანეთი უნდა შეწირულ იქმნეს ზემოდ აღნიშნულ ეკლესიის სამრეკლო საოლის ნივთიერ მდგომარეობის გასაძლიერებლად; 3) 2 ათასი მან. კათოლიკეთა ღვთის მშობლის მიძინების ეკლესიის გასაძლიერებლად; 4) ათი-ათასი მან. პეტრე-პაველეს ეკლესიების გასამშვენებლად ტფილისსა და გორში. 5) 8 ათასი მან. გორის მაზრის ერთ-ერთი ღარიბის აზნაურის სასწავლად და აღსაზრდელად 6) ათასი მ. შეტანილ უნდა იქმნეს ვიშის კათოლიკეთა ეკლესიის ძმობაში; აქედან 4 ათასი მანეთის სარგებელი —ეკლესიის მსახურთა სასყიდოდ განსვენებულის ძმის იოსების პანაშვიდისათვის, ხოლო 2 ათასი მანეთის სარგებელი მისსავე საფლავზე საჯვარის შესახებად და განსახლებლად 7) 6 ათასი მანეთის სარგებელი მოხმარებულ იქმნეს საწირავად, ორ-ორ ჯერ კვირაში განსვენებულის სულის მოსახსენებლად.

გარდა ამისა, განსვენებულის სახლი, რომელიც იუნკერთა მოედანთან იმყოფება, უნდა გაიყიდოს და მოგებული თანხა ნაანდერძეგ ფულს მიემატოს.

დანარჩენი ორი სახლი და დუქანნი შუა ბაზარში ნაანდერძეგი აქეთ განსვენებულის მახლობელ ნათესავთ. (<ივერია>)

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სწავლა და მეცნიერება ქრისტიანობრივ სარწმუნოებასა და კეთილმსნეობაზე

საუბარი ბზობის კვირიაკესა ზედა.

სამ წელიწად ნახევარი ასწავლიდა იესო ქრისტე ურიებს; ამ ხნის განმავლობაში მაცხოვარმა მრავალი სასწაულები მოახდინა: ბრმანი ხედვიდენ, კოჭლთ იწყეს სიარული, კეთროვანნი განიწმინდენ, ყრუნი ისმინდენ, მკვდარნი აღდგენ და განრღვეულნი გამომთელდენ. იესო ქრისტეს სწავლას, განსაკუთრებით მის სასწაულებს, განცვიფრებაში მოჰყავ-მსმენელნი და მხილველნი: არც ერთი კაცი ასე არ ლაპარაკობდა, როგორც ეს კაცია (იოან. 7, 46), გაკვირვებით გაიძახოდა ხალხი. ნეტარ არს მუცელი, რომელმან გიტკვირთა შენ და ძუძუნი, რომელთა ჰწოვდი (ლუკ. 11, 27,) ამბობდა ხალხი იესო ქრისტეზე. წმ. მახარებელნი, როცა მოგვითხრობენ ქრისტეს რომელიმე სასწაულს, ხშირად დასძენენ ხოლმე: ყველანი კვირდებოდენ, ადიდებდენ ღმერთსა და იტყოდენ: არას დროს ასეთი არაფერი გვიხილავსო (მარკ. 2, 12). ყველანი შეიპყრო შიშმა და ადიდებდენ ღმერთსა და იტყოდენ: ვითარმედ წინასწარმეტყველი დიდი აღდგომილ არს ჩვენ შორის, და ღმერთმა მოხედა თავის ხალხს (ლუკ. 7, 16). ასე მოხდა კაპერნაუმში, როცა ქრისტემ განკურნა გარღვეული, ნაინში, სადაც მაცხოვარმა აღადგინა მკვდრეთით ქვრივი ქალის შვილი, ეუდანოში, სადაც ქრისტემ ხუთი პური გააძღო ხუთი ათასი კაცი და სხვა ადგილებშიაც ჰკვირობდა ხალხი. უკვირდათ და განკვიფრებაში მოდიოდენ მარტო იმ ადგილების მკვიდრნი, სადაც ქრისტე ასწავლიდა და სასწაულებს იქმოდა. მაგრამ ქრისტეს იერუსალიმში მისვლის დროს აღიარენ სიხარულით ყველა იუდეანები, რომელნიც შეკრებილნი იყვნენ იერუსალიმში პასექის დღესასწაულზე: ეს სიხარული იყო გულწრფელი; იმდენად აღიარენ ყველანი სიხარულით, რომ ჭრიდენ ბზის ტოტებს და აფენდენ გზაზე; ესეც აღარ იკმარეს, წოგნი იხდიდენ თავის ტანთსაცმელს და გზაზე აფენდენ. მეტი-მეტი სიხარულისაგან ღაღადებდენ: ოსანა ძეო დავითისო! კეთილეულ არს მომავალი სახელითა უფლისასა! ეხლა, თითქო, ყველანი დარწმუნდენ, რომ იესო ქრისტე იყო ნამდვილი მხსნელი ქვეყანისა, მოგვიერნელი ქვეყნად. იუდეანები, თითქო, ხედვენ, რომ იესო ქრისტე არის იმედი და დიდება ისრაელთა, მესია, მათი მეფე. რაც უფრო ქრისტე უახლოვდებოდა იერუსალიმს, ხალხის სიხარულიც ერთი ორად ძლიერდებოდა და როცა ერთი მაღლობიდამ გამოჩნდა იერუსალიმი, ხალხის სიხარულს საზღვარი აღარ ჰქონდა! ხალხი შეჩერდა. აი ის საუკუნო ქალაქი, სადაც საუკუნოდ უნდა იმეფოს მესიამ. ამ აზრმა, როგორც ელვამ, ისე გაუარა ყველას გონებაში და უფრო ხმა მაღლა იწყეს ყვირილი: ოსანნა! ყველანი ხარობენ; მაგრამ ერთი რამ არის გასაოცარი: ყველანი ხარობენ, ხოლო ო, ვისაც ხალხი შეხარის, სტირის... რაზე ღვრის იგი ცრემლებს? ღმერთი ხედავს ჩვენს მომავალს. ღმერთი ხედავს იუდეელების სიხარულს, მაგრამ იცის ისიც, რომ ეს სიხარული მალე ჩაქრება და მის მაგიერ ეს ხალხი აღიარება შერით ქრისტესადმი; მას ესმის: ოსანნა! მაგრამ მასვე ესმის ისიც, რომ ეს ხალხი გაბრაზებით იწყებს ყვირილს: ჯვარს აცვი ეგე! ქრისტე ხედავს დიდებულ იერუსალიმს, მაგრამ იცის ისიც, რომ ხალხი დღეს სწორეთ იმ ადგილს სდგას, სადაც მალე იდგებიან რომაელნი, რომელნიც მიწასთან გაასწორებენ იერუსალიმს და ქვას ქვაზე არ დასტოვებენ მასში; იგი ხედავს სიხარულით აღტაცებულ ხალხს, მაგრამ იმასაც ხედავს, რომ იქ მდგომარე ხალხში მრავალნი არ იხილვენ სიკვდილს (მათ. 16, 28), რომ მრავალი ამ ხალხთაგან დაიხოცებიან ხმლით, მრავალნი სიმშილითი ამოწყდებიან, მრავალნი ტყვეთ იქნებიან წაყვანილნი და როგორც სილა ისე გარიფანტებიან დედამიწის პირზე და თავის დღეში ვერ იხილვენ იმ იერუსალიმს, რომელსაც ეხლა შეხარიან და ყველაზე უარესი ის იქნება, რომ თვითონ მესიასაც უარსა ჰყოფენ, და ამის გამო ვერ იხილავს ზეციურ იერუსალიმს! და როცა ყოველივე ამას ხედავდა ქრისტე, ნუ თუ შეეძლო, არ ეტირა! ნუთუ შეეძლო მას

digitized by Georgian Archive

გაჩუმებულიყო და გულის სიღრმიდგან არ წამოიძახა: იერუსალიმ! იერუსალიმ! „უკეთუმცა გეცნა შენ დღესა ამას მშვიდობად შენდა! (ლუკ. 19, 42). მართლაც ეს დღე სწორეთ რომ შესანიშნავი დღე იყო იერუსალიმისათვის; ამ დღიდან უნდა დაწყებულიყო იერუსალიმის ხსნა ანუ დაღუპვა. საუკუნო ცხოვნება ანუ საუკუნო დაღუპვა! ესმოდათ თუ არა იუდეელებს ქრისტეს სიტყვები? ხედავდენ თუ არა ისინი მის ცრემლებს? ალბად ძლიერ ცოტანი. ცოტა შესვენების შემდეგ ხალხი უფრო მომეტებული სიხარულით გამოუდგა გზას იერუსალიმისაკენ; დიდის ამბით შევიდა ქრისტე იერუსალიმში, შემდეგ იგი შევიდა ტაძარში, საიდგანაც გამორეკა გამყიდველნი და მყიდველნი; ყველანი სიტყვის ამოუღებლად ემორჩილებოდენ ქრისტეს; თვითონ ტაძრის უფროსებსაც კი არაფერი უკადრებიათ ქრისტესთვის მისი განკარგულების წინააღმდეგ ტაძარში. თითქო მაცხოვრის სიტყვა ყველასათვის კანონი შეიქნა. იესო ქრისტე წყნარად და დიდებულად დაბრუნდა ბეთანიაში.

ესეც ამბავი ხდება თუ არა ჩვენს დროშიაც? არა მარტო მოგონებით, არამედ საქმით? უნდა გამოვტყდეთ, ძმანო, რომ ესეც ხდება დღესაც. იესო ქრისტე გუშინ და დღეს ჩვენთანა არს და იგი თავადი არს უკუნისამდე (ებრაელ. 13, 8). იგი ჩვენთანა არს ყოველივე დღეთა, და ვიდრე დასასრულამდე სოფლისა (მათ. 28, 20). იუდეელებს ქრისტე ასწავლიდა სამი წელიწადი; ჩვენ კი მოდამ გვასწავლის. «აჰა ესერა, ვსდგავარ კარსა ზედა და ვრეკ. უკეთუ ვინმე ისმინოს ხმისა ჩემისა და განაღოს კარი, შევიდე მასთანა და ვსუპამო მასთანა სერი და მან ჩემთანა» (გამოცხადება იოან. 2, 20). იმ დღიდგან, როცა კაცი განშორდა ღმერთს, და თავისი გულიდანაც ამოირეცხა ღვთის ხსოვნა, და თავი მიანება ღვთის სიტყვების სმენას, უფალი მუდამ მიდის ასეთ კაცთან, მუდამ უძახის მას, მუდამ რეკს მის გულში, რომ იგი ხელახლად მიიკეცეს ღვთისადმი.

მაგალითად თქვენ დგახართ ლოცვაზე და ეკვდრებით ღმერთს. ლოცვის დროს თქვენს გულში იგრძნეთ რაღაც შინაგანი სიამოვნება, ანუ ლმობიერება — იცოდეთ, რომ ეს მოახდინა უფლის მადლმა თქვენს გულში.

ვთქვათ, სახლში თქვენ კითხულობთ ღვთის სიტყვას, ან ეკკლესიაში ისმენთ ქადაგებას და ამ დროს რაიმე ჩვეულებრივმა აზრმა გაგიარათ გონებაში — იცოდეთ, რომ ეს მოახდინა თქვენს გონებაში უფალმა.

ხან იმ დროს, როცა გართულნი ვართ სხვა და სხვა ამაო ზრუნვაში, თვალწინ გეეხატება სიკვდილი, ღვთის განსჯა და ესეები თავზარს გვცემენ; ხან ისიც მოხდება, რომ რომელიმე საქმეს დიდის წარმატებით ვასრულებთ, მაგრამ სინდისი რაღაცა გვაშფოთებს და წინ გვიყენებს იმ უკანონო საშუალებათ, რომელთა წყალობით ჩვენ ის საქმე შევასრულეთ. ეს სინდისი ისე გვეცხადება ჩვენ, როგორც წინასწარმეტყველი ილია ოდგსმე გამოეცხადა ახაზს და რქეა: შენ მოიქეცი უპატიოსნოდ და ფიქროს იმხიარულო, მაგრამ შენი გამარჯვება შენვე სასიხარულოდ არ გირჩევა და გრძნობ, რომ შენთვის საჭიროა მარხვა, ლოცვა და მონანება. ეს, ძმანო ჩემნო, არის რისხვა, მოვლენილი ჩვენს გულში ღვთისაგან, რომელიც ამით გვირჩევს ჩვენ ცოდვების მონანებას.

ხან კაცი შეჰყურებს მოწმენდილ ცას. ვთქვათ, ცა ამ დროს ისეთი შვენიერი სანახავია, რომ არ გინდათ თვალი მოაშოროთ. რაისაგან არის ეს? ისისაგან, რომ უფალი ჩვენს წინაშე ცხად-ჰყოფს მოციქულის პავლეს სიტყვებს: «ხოლო ჩვენი მოქალაქობა ცათა შინა არს“ (ფილ. 3, 22).

ხან ხედავთ, ანუ გესმით რაიმე კეთილი საქმე და თქვენი გული ივსება სიხარულით. კიდევ ყოფილან კეთილი ხალხი, დაიმედებული ამბობთ თქვენ, იცოდეთ, რომ „უფალი მოწყალეა“. იგი გეუბნება შენ: იყავ შენც აგეთივე, «წარავედ და იქმოდე ამასსვე“.

ვთქვათ, შენ ხვდები რაიმე სისაძაგლეს, უსამართლოებას, ფარისეველობას, და განრისხდებით. შენ გებრალება საწყალი მატყუარნი და ფარისეველნი; გინს მოდი. «უფალი ახლოს არის». მან განგებ შეგამთხია შენ ესეები, რომ შენც არ იც-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

რუო და პირფერობა არ ჩაიდინო. ამით უფალი გეუბნება შენ, ი

საეჭვო კითხვების განმარტება.

კითხვა. შეიძლება თუ არა, რომ როცა მწერველნი არიან სამი, ოთხი და ან მეტი მდვდელი, მათში რომელიმე მონაწილეობას იღებდეს წირვის ასრულებაში, მაგრამ მოუმზადებლობისა გამო არ ეზიაროს?

მიგება. ყოველად შეუძლებელია. თუმცა ამას ჩვეიან ზოგიერთ ადგილას, მაგრამ ასეთი საქციელი უკანონოა. მთავარ ფიაკენები, მართალია ხშირად მოუმზადებელნი სწირავენ მდვდელთან და არ ეზიარებიან, მაგრამ ესეც უკანონო საქციელია და საკურველია, რომ არ ხდებოდეს. მდვდელი, რომელიც სწირავს და არ ეზიარება, მოქიქულების კანონით უნდა მდვდელობისაგან განიკვეთოს!..

კითხვა. შტატ გარეშეთ გასულ მდვდველს, რომელსაც ზენსიის მიღების დრო შეესრულებია, შეუძლია თუ არა, რომ მონასტერში მონაზონობა მიიღოს და მდვდელობით დამსახურებული ზენსია, 130 მანეთი იღოს?

მიგება. არ შეუძლია. არც ერთ ბერს ზენსია არ ეძლევა, რადგან ბერს მონასტერში საცხოვრებლად ყველაფერი აქვს...

კითხვა. შეიძლება თუ არა ქორწინების გაყრა, თუ ცოლ-ქმარში რომელიმე ქორწინების შემდეგ გადირია ან გასულელდა და თუ შეიძლება, რომელი კანონის ძალით და საფუძვლით.

მიგება. ქორწინების გაყრა მხოლოდ მაშინ შეიძლება, თუ მეუღლეთაგან რომელიმე გიჟ ან სულელი იყო გვირგვინის კურთხევამდისინ (იხ. მეათე ტომის 1887 წლის გამოცემის 37 მუხლის 1 შენიშვნა).

კითხვა. თუ სამი და ოთხი შტატის მდვდელს აქვს უფლება, რომ არ იიროს ეკლესიაზე, როცა მისი რიგი არ არის, მდვდლის მიხედვით ნუთუ მედგვეთნესაც არ შეუძლია განთავისუფლოს თავი, როცა იგი თავის რიგს შესრულებს?

მიგება. არც მდვდელს და არც მედგვეთნეს არ შეუძლიათ თავი განთავისუფლონ ეკლესიაში სიარულისა და წირვა ლოცვაში მონაწილეობის მიღებისაგან. როცა რომელიმე მდვდელი თავის რიგს შესრულებს, შემდეგ უწმიდესი სინოდის უკაზით, 22 მარტიდან 1880 წლისა, კლიროსზე უნდა დადგეს და გალობაში უნდა მიიღოს მონაწილეობა, თუ ეს უკაზი მდვდლებს შეეხება, რასაკვირველია, მედგვეთნენი მაინ რიგი თუ არა, ლვთის-მსახურების დროს მიუცლებელად უნდა იყვნენ ეკლესიაში და მონაწილეობას უნდა იღებდნენ კითხვა-გალობაში.

კითხვა. შეიძლება თუ არა დედფიანცვლის დისწულის ცოლად შერთვა.

მიგება. არ შეიძლება, რადგან გერი, რომელსაც ცოლად უნდა შეირთოს დედფიანცვლის დის წული, მეოთხე ხარისხზეა თვალებითი ნათესაობით, რომელ ხარისხზეადაც გვირგვინის კურთხევა აკრძალულია უწმიდესი სინოდის უკაზით 19 ივნვრიდან 1810 წლისა.

კითხვა. ერის კაცის, მდვდლის და ეპისკოპოსის გარდაცვალების დროს უნდა დარეკონ თუ არა ეკლესიაზე და თუ უნდა დარეკონ, როგორ?

მიგება. ჩვეულებათ არის შემოდებული, რომ მდვდლის გარდაცვალების დროს დარეკონ სამჯერ დიდი ზარა იმ ეკლესიაზე, სადაც გარდაცვალებული მსახურობდა, ხოლო ეპისკოპოსის გარდაცვალებაზე სამჯერვე უნდა დარეკონ კათედრის ტაძარის დიდი ზარა. ერის კაცებზე კი არა ირეკვნენი.

კითხვა. როცა მდვდელი მწუხრს ან ლამის თენვით ცისკარს ასრულებს კერძო სახლში, მშვიდობიანის წარმოთქმის დროს როგორ უნდა თქვას: «ადამაშენებელთა წმიდისა ამის ტაძრისათა», «ძმათა წმიდისა ამის ეკლესიისათა», «წმიდისა ამის ეკლესიისა», თუ უნდა შეიცვალოს ეს სიტყვები და მოიხსენონ ის სახლი, რომელშიც სრულდება ლოცვა?

მიგება. არა ვითარი ცვლილება არ შეიძლება ამ სიტყვების წარმოთქმაში, ამისათვის რომ

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ეს წარმოთქმული სიტყვები ეკუთვნის იმ ტაძარს, რომელზედაც მსახურებენ ლოცვას ადმსრულებელნი.

კითხვა. გარდაცვალებულის წესის აგების და შინაშვიდის აღსრულების დროს მგალობლები როგორ უნდა გალობდენ „უფალო შეგვიწყალენს» თუ უფალო შეიწყალე-ს?

მაკუბა. როგორც ტიბიკონში სწერია, ისე უნდა გალობდენ. ტიპიკონში არსად არ არის ნაჩვენები, რომ მგალობლები გალობდენ «ეფალო შეიწყალე»-ს. ხშირად, როცა პანაშვიდს იხდიან, მგალობელთაგან ვესმის სხვაგან დამარხულ და გარდაცვალებულ პირთა ზედან: «განესვენე უფალო სულსა მოჩინა იმისსა», თითქმის ამით უჩვენებენ, რომ აქ არ არის გარდაცვალებული, არამედ სხვაგან. ესეც ძალიერ შემცდარი აზრია.

კითხვა. ბლალოჩინებს ეკლესიის ფერები უნდა ქონდეს, თუ სახელმწიფო არწივიანი ფერები?

მაკუბა. ბევრს ადგილას ბლალოჩინები ხმარობენ ეკლესიის ფერებს, მაგრამ მრავალთ არწიეიანი ფერები აქვსთ იმ სახლალოჩინო მაზრის წარწერილობით, რომელშიაც იგინი მსახურებენ. ჩვენის აზრით უკანასკნელი უფრო რიგიანია.

რედაქციის პასუხი

მდ. ს. ფუ—ნოვს. თქვენი ლექსები არ იბეჭდება.

მდ. გ. კან—ეს. თქვენი სტატია: „დირექციის და პოლიციის შეხედულობა და მიმართულება სახალხო და სამრეველო სკოლაზე“ არ იბეჭდება.

მდ. ია. ამ—ეს. თქვენი სტატია «ჩვენს ჯანმრთელობას (ცუდი ბოლო მოელის)» არ იბეჭდება.

განცხადებანი.

კერძო საავთმყოფო აპბულატორიითურთ

ს. გ. თოფურიასი

ქ. ქუთაისში.

საავთმყოფოში დგას ორმოცი საწოლი ხირურგიულ, გინეკოლოგიურ და შინაგან სენით ავთმყოფთათვის. მუშუკებიანი და გადამდები სენით ავთმყოფნი არ მიიღებიან. მოსიარულე ავთმყოფნი მიიღებიან ყოველ დღე 11 საათიდან შუადღის 3 საათამდე.

შინაგან დაინერვებით ავთმეოფებს მიიღებს
ექ. ს. გ. თოფურია.

ხირურგულ, შარდით და სიფილისით
ექ. ფ. კ. გეორგატი.

დედაკაცურ ავთმეოფთა და სიბებიოს ქალი-
ექ. მ. ფ. კაბანი.

თვალების ავთმეოფისათვის
ექ. ი. კ. ფარშაფსკი.

რჩევა დარიგების ფასი 50 კ., კონსილიუმის ფასი 3 მ. დღე და ღამე ქნრა სავთმეოფოში სრული ხარჯით და ექიმობით 2—3 მანეთამდე. აპერაციის ფასი გარიგებაზეა.

სამკურნალოს დირექტორი ს. გ. თოფურია.

☞ საყურადღებოა ავთმყოფთათვის: ☜

ქარბონ (თითქმის ძვლების სიმსივნით), **კუჭის ავთ-მეოფობით და საწლეკვების ანთებებით, ბაგასადმი, სულის შეხუთვით, სისხლის ნაკლებობით** და ყოველ გვარი გაცივებით სნეულთათვის. ყველა ამ გვარ სნეულთათვის მოწონებულია და ურჩევენ შესანიშნავ „კუზმიჩევის ბალახს“.

ნამდვილი ბალახი არის მთისაცა ყვავილით, და ძირით უკეთესი სუნიანი. არის მიღებული და ისყიდება კოკოჩოვის ოფთექის მაღაზიის საწყობში ქუთაისში. 3—3

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მიიღება ხელის-მოწერა 1898 წლისათვის ორ კვირეულ გამოცემათა ქართულს

„მწყემს“-ზე

ჯ

რუსულ «ПАСТЫРЬ»-ზე

ფასი:

12 თვით «მწყემსი» 3 მ.	6 თვით «მწყემსი» 2 .მ
— „ რუსული „ 3 მ.	— „ რუსული „ 2»
— „ ორივე გამოცემა 5 »	— „ ორივე გამოცემა 3»

ბაზეთზე ხელის-მოწერა შეიძლება როგორც **ყვირალაზა**, აგრეთვე **ქუთაისშიაც. თბილისში** წერა-კოთხეის გამოვრცელებელ საზოგადოების წიგნის მაღაზიაში, ბ. შიო ქუჩუკაშვილთან. **ფოთში**—დეკანოზ ბ. გრიგოლ მაკაროვთან; **სენაკში**—ყარა ხან ჩერქესთან; **ახალციხეში**—დეკანოზ დ. ხახუტოვიანთან; **ახალქალაქში**—სასულიერო სასწავლებლის მასწავლებელ სპირიდონ ან. მატარაძესთან.

სოფლის მასწავლებელთ და ღარიბთ გაზეთები დეფიმობათ მთელს წლით ორიეე გამოცემა **სამ მანეთად.**

რედაქციას აქეს კანტორები: **ქუთაისში** ხანანაშვილების სახლებში და **ყვირალაზა** რედაქტორის საკუთარ სახლებში.

ბარე შეგსოგრებთ ტელეფონალის დაბარებ შეუძლიოთ ამ ადრესით: **Въ Квирилы, въ редакцію газеты журнала „МЦКЕМСИ“ и «ПАСТЫРЬ».**

მომავალი წლის ხელის მომწერთათვის დანიშნულია საჩუქრად წიგნი **სქართველოს ძველი დროის თავგადასავალი, ლექსად დაბეჭდილი** უცნობი ავტორისა, **რომელსაც** ხელის მომწერნი მიიღებენ 1898 წ. დეკემბრის თვეში.

„ცნობის ფურცელი“

1898 წელს გამოვა უფრო ვრცელის შინაარსით და მრავალის ცნობებით საქართველოს ყველა კუთხიდან. «ცნობის ფურცელი» ერთად-ერთი ყოველ-დღიური გაზეთია, რომელიც სიფაქტის გამო ყველასათვის ხელ მისაწვდომია.

დიდი უპირატესობაა აგრეთვე ის გარემოება, რომ გაზეთი გამოდის ყოველ-დღე კვირა უქმების შემდეგაც

წლიურ ხელის-მომწერთა საყურადღებოდ

ვინც გაზეთს წლიურად დაიკვეთავს, ორნა უსასყიდლოდ გაეგზავნება

კედლის კალენდარი 1898 წლისათვის

სურათებიანი და მშვენიერს ქაღალდზე დაბეჭდილი

სხვა-და-სხვა ფერადებით

სამაგალითო და მეარფასი ნაბეჭდი.

„ცნობის ფურცლის“ რედაქციამ შეიძინა უფფლება და დამდეგს 1898 წელს გამოსცემს

ჩვენის ახალ-გაზრდა ნიჭიერის მწერალის

მ. არაგვისპირელის

სრულს მოზღუდაგთა

ავტორას სურ. თით, მოკლე ბიოგრაფიით და კრიტიკულ-ლ ანალიზით

წიგნში მოთავსებული იქნება ოცზე მეტი სხვა-და-სხვა საეკეთესო მოთხრობები, დაწერილი 1898 წ-დე

წიგნი იქნება მშვენიერს ქაღალდზე დასტამბული, დიდის ზომისა და 300 გვერდზე მეტი

ბაზეთის ფასი: წლიურად ყველა ნობათებით 6 მ. ნახევარის წლით 4 მ. ერთის თვით 60 კ. ცალკე ნომერი 3 კ.

შედგებთიან ხელის-მომწერთათვის

იმ ხელის-მომწერთ, რომელთაც წლიურ ფასის სრულად შემოტანა გაუფლენდებათ, რედაქცია შეღავათს აძლევს: ხელის მოწერის დროს 2 მ. წარმოადგინონ და მერე ყოველ თვე-და-თვე თითო მანეთი, ვიდრე წლის ფასს შეასრულებდნენ. 3—3

რედ. გამომ. **ვალ. ლევ. ძე ბუნია.**

რედაქტორ-გამომცემელი დეკ. **დ. ღამბაშიძე.** Редакторъ-Издатель **П. Д. Гамбашидзе.**

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 19 марта 1898 г. ✦ Цензоръ прот. Е. Елiевъ.

Типог. редакціи журн. „Пастырь“ (П. Д. Гамбашидзе) въ Кутаисѣ, въ д. бр. Хандановыхъ, на Нѣмецкой ул.